

JENUFA

3-näytöksinen ooppera määriläisestä talonpoikaiselämästä. Teksti *Gabrielle Preissin* samannimisestä näytelmästä, suomentanut *Toivo Muroma*. Säveltänyt *Leoš Janáček*.

I. NÄYTÖS.

Buryjan myllyllä vuoristossa.

Lyhyt musikaalinen tunnelmakuvaus on johdantona Jenufan hartaaseen rukoukseen Neitsyt Marialle, jolta hän pyytää suojelusta sulhasensa Stewan uskollisuudelle ja omalle kunnialleen. Hän, kaikkien kunnioittaman ja ylpeän lukkarinlesken kasvattitytär, on näet rakkaudessaan antautunut kevytmieliselle Stewalle eikä ole osannut antaa mitään arvoa hänen velipuolensa Lacan syvälle rakkaudelle. Lemmenkateena tämä alati kuljeskelee Jenufan kintereillä ja kiduttaa sekä itseään että rakastettuaan lähentelyillään. Toivon kipinä on olisi, jos Stewa paraillaan pidettävässä arvannostossa joutuisi sotilaaksi. Pelokkaana odottaa Jenufakin tätä ratkaisua ja katselee lakkaamatta puron yli johtavalta sillalta tielle. Paimenpoika Janon pieni idyllinen intermezzo katkaisee tuokioksi tämän tuskallisen odotuksen. Sitten tuo kylästä palaava vanha renki tiedon, että Stewa on päässyt vapaaksi, ja kohta kuuluukin tieltä lähestyvien rekryyttien reima laulu. Heidän joukossaan saapuu juopunut Stewa, kukkakimppu rinnassaan. (Terävärytmisen rekryyttilaulu.) Ylvästellen hän heittää rahaa soittajille ja vaatii heitä soittamaan Jenu-

fan laulua. Siihen yhtyvät tanssien ja laulaen kylän nuoret, ja Stewan siepatessa Jenufan keskelle tanssivia käy karkelo yhä rajummaksi. Silloin saapuu emäntä Buryja ja keskeyttää ilonpidon. Ankarin sanoin hän ojentaa juopunutta Stewaa ja kieltää Jenufaa menemästä hänen vaimokseen ennen kuin vuoden kestävän koetusajan kuluttua. Väkijoukko lohduttaa surevaa Jenufaa (fuuga-muotoinen yhteislaulu »Tuskaa näin saavat nuoret . . .»). Heidän poistuttuaan Jenufa rukoilee, ettei Stewa vain häntä hylkäisi (viejättävä laulelma »Ilmankin äiti . . .»). Stewa ei pidä häillä mitään kiirettä, mutta ihastelee kuitenkin rakastettunsa sileitä poskia. Jenufan jäätyä yksin saapuu nurkissa vaaniskellut Laca, joka vahingoniloisena on kuullut kasvatusäidin kieltopuhetta. Mutta kun Jenufa nytkin jyrkästi työntää hänet takaisin, puhkeaa hyljätty rakkaus hänessä yltiöpäisenä ilmiliekkiin. Tietäen, että Stewa on kiintynyt vain Jenufan kauneuteen, hän puukollaan haavoittaa Jenufan poskea, mutta katuu heti ankarasti tekoaan ja vaikeroi rakkautensa tuskissa.

II. NÄYTÖS.

Buryjan emännän turvassa.

Puoli vuotta myöhemmin. — Lyhyt orkesterialkusoitto kuvailee Jenufan ja hänen kasvatusäitinsä levotonta avuttomuutta. Jenufa on, äitinsä tarkoin piilottamana, synnyttänyt Stewa-pojan. Mutta uskotonta isää ei kuulu, sillä Stewassa on rakkaus tyystin sammunut nähdessään kauneudessaan runnellun Jenufan. Pelokkaana Jenufa kuuntelee viereisessä huoneessa nukkuvan lapsensa liikahtuksia ja vetäytyy äidiltään unijuomaa saatuaan pian väsyneenä levolle. (Hento tuutulaulu ja hiljaisesti valittava orkesteri-intermezzo.) Emäntä Buryja on kutsuttanut Stewan luokseen saadakseen vihdoinkin täyden selvyuden hänen aikeistaan ja taiputtaakseen häntä vihille. Mutta Stewa pysyy kylmänä ja taipumattomana ja tunnustaa vihdoin nöyrästi rukoilevalle kasvatusäidille aikovansa ottaa vaimokseen kylätuomarin sievän Karolkan. Hän pakenee pelkurina, ja epätoivoisen äidin kirous seuraa häntä. Silloin saapuu Laca, joka on huomannut Stewan käynnin, ja rehellisenä rakkau-

dessaan tiedustelee Jenufan kotiinpaluuta. Äiti kertoo alastoman totuuden ja tulee epätoivoisessa hädässään sanoneeksi, että lapsi jo on kuollut. Tämä vapauttava ajatus ei Lacan lähdettyä enää jätä häntä rauhaan. Hänessä kypsyy hirvittävä päätös ottaa lapsi hengiltä pelastaakseen tyttärensä kunnian. Hän noutaa lapsen hukuttaakseen sen jään alle myllypurossa. — Samassa Jenufa herää. Hän saapuu yksinäiseen, kuutamoiseen tupaan ja avaa ikkunan. Kaihoissaan hän muistelee Stewaa, joka vielä ei ole saanut katsoa pikku poikansa silmiin. Mutta missä lapsi on? Pelko herättää hänessä hirveitä mielikuvia. Kuumeisessa tuskassa hän vai-puu oven eteen, mutta toinnuttuaan hymyilee pelolleen — varmaankin on äiti vienyt pikku Stewan isänsä nähtäväksi. Ja hän polvistuu hiljaiseen rukoukseen pikku Stewansa puolesta. Kasvatusäidin palattua hän jälleen kyselee poikaansa, mutta saa tältä kuulla maanneensa kaksi päivää kuumeessa ja että pikku Stewa oli sillä aikaa kuollut. Tuskaisen levottomana hän kertoo Jenufalle Stewan uskottomuudesta ja kehoittaa tytärtään suostumaan Lacan hartaaseen kosintaan. Kun tämä jälleen saapuu, antaa avuton Jenufa lyhyen aikaa epäroityään suostumuksensa. Äiti antaa heille siunauksensa, mutta hänen levoton sielunsa harhaantuu seuraavassa tuokiossa Stewan kiroukseen ja sairaisiin, kiduttaviin mielikuviin vaanivasta kuolemasta.

III. NÄYTÖS.

Sama tupa.

Kaksi kuukautta myöhemmin. — Orkesterialkusoitto kuvailee häitä, joihin saapuu viesti uhkaavasta tuhosta. Jenufa ja Laca valmistuvat koristellussa tuvassa menemään vihille, mutta kärsimyksien kalvama äiti on yhä kuumeisen levoton. Kylätuomarin perheen mukana saapuu Stewakin veljensä kutsumana häihin. Palvelustyttö Barena ja joukko kyläntyttöjä saapuu noutamaan morsianta vihille (kansanomainen morsiuslaulu). Ennen lähtöään nuori pari saa siunauksen vanhalta Buryjan mummolta, mutta juuri kasvatusäidin kohottaessa käsiään siunaukseen kuuluu ulkoa sekavaa huutoa, ja paimenpoika Jano syöksyy kylänväen etunenässä

ilmoittamaan, että myllypurosta oli löydetty pienen poikalapsen ruumis. Tunnontuskat ahdistavat kasvatusäitiä, ja Jenufa tuntee myssystä ja kapaloista ruumiin omaksi lapsekseen. Väkijoukon suuttumus on jo kääntymäisillään Jenufaan, kun äiti astuu esiin ja tunnustaa avoimesti syyllisyytensä. Havaitessaan äidin hirveät tuskat Jenufa antaa hänelle anteeksi tehdyn rikoksen ja viittaa Jumalan armoon. Lohdutettuna kasvatusäiti lähtee kylätuomarin saattamana kärsimään rangaistustaan. Lacan rakkaus kestää tämänkin koettelemuksen, ja kärsimyksen kirkastamana syytty nuorten sieluihin se suuri rakkaus, joka ei ole kotoisin tästä maailmasta.

Ilmoittamaan, että myllypurosta oli löydetty pienen poikalapsen ruumis. Tunnontuskat ahdistavat kasvatusäitiä, ja Jenufa tuntee myssystä ja kapaloista ruumiin omaksi lapsekseen. Väkijoukon suuttumus on jo kääntymäisillään Jenufaan, kun äiti astuu esiin ja tunnustaa avoimesti syyllisyytensä. Havaitessaan äidin hirveät tuskat Jenufa antaa hänelle anteeksi tehdyn rikoksen ja viittaa Jumalan armoon. Lohdutettuna kasvatusäiti lähtee kylätuomarin saattamana kärsimään rangaistustaan. Lacan rakkaus kestää tämänkin koettelemuksen, ja kärsimyksen kirkastamana syytty nuorten sieluihin se suuri rakkaus, joka ei ole kotoisin tästä maailmasta.

111 22708

111 22708

Ilmoittamaan, että myllypurosta oli löydetty pienen poikalapsen ruumis. Tunnontuskat ahdistavat kasvatusäitiä, ja Jenufa tuntee myssystä ja kapaloista ruumiin omaksi lapsekseen. Väkijoukon suuttumus on jo kääntymäisillään Jenufaan, kun äiti astuu esiin ja tunnustaa avoimesti syyllisyytensä. Havaitessaan äidin hirveät tuskat Jenufa antaa hänelle anteeksi tehdyn rikoksen ja viittaa Jumalan armoon. Lohdutettuna kasvatusäiti lähtee kylätuomarin saattamana kärsimään rangaistustaan. Lacan rakkaus kestää tämänkin koettelemuksen, ja kärsimyksen kirkastamana syytty nuorten sieluihin se suuri rakkaus, joka ei ole kotoisin tästä maailmasta.